

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 266/2022-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša (sudca spravodajca) a zo sudcov Libora Duľu a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Danielom Tarbajom, Zámocká 28, Stropkov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Csp 157/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Csp 157/2017 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **200 eur**, ktoré **j e** mu Okresný súd Prešov **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Prešov **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **384,08 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. novembra 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa

čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Csp 157/2017 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľ žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 eur.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 266/2022-13 z 26. mája 2022 bola ústavná sťažnosť sťažovateľa prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Sťažovateľ vystupuje v napadnutom konaní v právnom postavení žalobcu proti žalovanej obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaná“), o určenie neprijateľnosti zmluvných podmienok a o vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 70,70 eur s príslušenstvom. Sťažovateľ podal žalobu 26. júna 2017. K žalobe sa vyjadrila žalovaná podaním zo 7. augusta 2017, sťažovateľ tvrdí, že nepovažoval za potrebné vo veci podávať repliku.

4. Sťažovateľ podal 10. júna 2021 okresnému súdu sťažnosť na prietahy v konaní, ktorú podpredseda okresného súdu vybavil tak, že zákonný sudca pripravuje vo veci rozhodnutie bez nariadenia pojednávania. Ku dňu podania ústavnej sťažnosti bolo vo veci okresným súdom meritórne rozhodnuté rozsudkom č. k. 13 Csp 157/2017-33 z 10. septembra 2021, sťažovateľovi bol priznaný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, vec nebola právoplatne ukončená, sťažovateľovi bol rozsudok okresného súdu doručený 26. októbra 2021.

5. Po podaní ústavnej sťažnosti bol 18. novembra 2021 rozsudok okresného súdu napadnutý odvolaním podaným žalovanou, o odvolaní rozhodol Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 3 CoCsp 52/2021 z 12. apríla 2022 tak, že potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, nepriznal nárok na náhradu trov konania stranám konania. Rozsudok odvolacieho súdu bol doručený sťažovateľovi a žalovanej 21. apríla 2022. Uznesením okresného súdu č. k. 13 Csp 157/2017-79 z 10. júna 2022 bolo rozhodnuté vyšším súdnym úradníkom o výške trov konania, žalovaná bola zaviazaná uhradiť trovy konania sťažovateľovi vo výške 197,69 eur.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti argumentuje:

a) Postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu označených práv v dôsledku nečinnosti okresného súdu v trvaní 4 rokov. Sťažovateľ uvádza, že z hľadiska právnej a faktickej zložitosti veci sa prejednávajúca vec podľa jeho názoru nevymyká bežnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, okresný súd mal k dispozícii všetky podklady na rozhodnutie vo veci. Vzniknuté prietahy v konaní podľa názoru sťažovateľa hraničia s odmietnutím spravodlivosti.

b) Sťažovateľ žiada priznať aj primerané finančné zadosťučinenie. Vychádzajúc z rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), žiada priznať sumu 1 000 eur za každý začatý rok prietahov (Apicella proti Taliansku, rozsudok z 10. 11. 2004, sťažnosť č. 64890/01, § 26), čo spolu činí sumu 5 000 eur.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

7. Okresný súd poskytol k priebehu napadnutého konania prostredníctvom predsedu okresného súdu vyjadrenie zákonného sudcu Mgr. Petra Revického. Zákonný sudca sa nestotožnil s podanou ústavnou sťažnosťou. Poukázal na 7 sporových konaní, ktoré sa vedú na okresnom súde, kde vystupuje sťažovateľ ako jedna zo strán konania. Je toho názoru, že k dĺžke konania prispel aj sťažovateľ, keďže nebol v konaní aktívny, nereagoval na výzvu súdu na vyjadrenie sa k stanovisku žalovanej, o vec sa napriek právnemu zastúpeniu aktívne nezaujímal. Po podaní sťažnosti predsedovi súdu sťažovateľ neposkytol konajúcemu súdu primeranú lehotu na vybavenie veci, ale pristúpil k podaniu ústavnej sťažnosti, pričom v čase jej podania už disponoval rozsudkom okresného súdu o veci samej. Dĺžka napadnutého konania bola poznačená aj objektívnymi okolnosťami súvisiacimi s pandémiou COVID-19, práceneschopnosťou zákonného sudcu, vysokým nápadom vecí, pričom sťažovateľ sa aktívne nezaujímal o stav konania. Zákonný sudca nesúhlasí ani s tvrdením o skutkovo, procesne a právne nenáročnom spore, keďže rozhodovanie o priznaní finančného zadosťučinenia je podmienené vysoko individuálnymi okolnosťami, ktoré nemožno paušalizovať. Celkovo hodnotí dĺžku konania ako nie ideálnu, ale z ústavného hľadiska akceptovateľnú a udržateľnú. K požadovanej výške primeraného finančného zadosťučinenia uvádza, že sa opiera o vágne tvrdenia a poukazuje na zjavný nepomer medzi prisúdenou sumou (70,70 eur) a požadovaným finančným zadosťučinením (5 000 eur). Zákonný sudca poukazuje aj na obdobné ústavné sťažnosti, v ktorých vystupuje rovnaký právny zástupca a ktoré boli ústavným súdom už odmietnuté (I. ÚS 385/2021, II. ÚS 507/2021, II. ÚS 496/2021, II. ÚS 516/2021, II. ÚS 541/2021, II. ÚS 584/2021, II. ÚS 587/2021, I. ÚS 30/2022, IV. ÚS 129/2022), prípadne sťažovateľom nebolo priznané primerané finančné zadosťučinenie (III. ÚS 494/2021, III. ÚS 533/2021), resp. im bola znížená alebo nepriznaná náhrada trov konania (II. ÚS 56/2022, I. ÚS 357/2021).

III.2. Replika sťažovateľa:

8. Sťažovateľ vo svojom vyjadrení poukázal na neprimeranú dobu vybavovania jeho sťažnosti predsedovi súdu, podľa jeho názoru neprimerane dlho okresný súd vyhotovoval a doručoval písomné vyhotovenie rozsudku. Spochybnil relevanciu argumentu o skúsenosti sťažovateľa so súdnou mocou. Ďalej poukázal na jednoduchosť veci samej a jej početnosť v rozhodovacej praxi všeobecných súdov. Sťažovateľ nesúhlasí ani s tvrdením o nedostatočnom záujme o stav konania s poukazom na závery ústavného súdu vo veci sp. zn. I. ÚS 53/98: „*Pasívne správanie sa účastníka konania, spoľahnutie sa na správnosť a rýchlosť konania sudcu nie je tou okolnosťou, ktorou možno ospravedlniť nečinnosť alebo neprimerane zdĺhavý postup sudcu. Také pasívne správanie sa účastníka konania, ktoré nebráni sudcovi (inému štátnemu úradníkovi), aby vo veci ďalej konal, nemôže byť dôvodom pre posudzovanie jeho účasti na vzniknutých zbytočných prietahoch v konaní.*“ Domnieva sa, že je to práve jeho aktivita, ktorá vyústila do podania ústavnej sťažnosti, ktorá viedla k rozhodnutiu okresného súdu o veci samej. Uvádza, že je povinnosťou sudcu konať o veci rýchlo a bez zbytočných prietahov. Ani pandémia ochorenia COVID-19 nemôže obstať ako

relevantný argument, k čomu sťažovateľ poukazuje na počet nevybavených vecí zákonného sudcu, ktorých počet klesol práve počas pandemického roku. K poukazu okresného súdu na rozhodnutia ústavného súdu v obdobných veciach sťažovateľ uvádza, že aj v týchto veciach ústavný súd konštatoval, že postup okresného súdu nebol optimálny, v iných veciach došlo aj k ich prijatiu na ďalšie konanie. Sťažovateľ nesúhlasí ani s možnosťou nepriznania náhrady trov konania, resp. primeraného finančného zadosťučinenia v prípade vyhovenia jeho ústavnej sťažnosti, čo by znamenalo neadekvátny zásah do ústavou garantovaného majetkového práva sťažovateľa.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu všeobecného súdu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

10. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote je založená na tvrdení o nekonaní okresného súdu v napadnutom konaní bez relevantného dôvodu ospravedlňujúceho jeho nečinnosť.

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. čl. 38 ods. 2 listiny osvojil judikatúru EŠLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 22/2016) spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02).

13. Z hľadiska právnej a faktickej zložitosti veci ústavný súd uvádza, že konanie o priznanie nároku na primerané finančné zadosťučinenie z dôvodu porušenia predpisov na ochranu spotrebiteľa sa nejaví ako právne ani fakticky zložitá, čomu nasvedčuje aj rozhodnutie súdu bez potreby nariaďovať pojednávanie, vychádzajúc z písomných podaní strán konania.

14. Povaha veci z hľadiska jej významu pre sťažovateľa rovnako nie je takou závažnou, aby si vyžadovala osobitný, resp. výnimočný prístup súdu z hľadiska rýchlosti jeho rozhodovania. Sťažovateľ si uplatnil bezdôvodné obohatenie vo výške 70,70 eur z titulu bezúročnosti a bezpoplatkovosti spotrebiteľského úveru a navrhol vyhlásiť za neprijateľné dve zmluvné podmienky v spotrebiteľskej zmluve uzatvorenej so žalovanou. Okresný súd mu žalovanú sumu

70,70 eur právoplatne priznal, zvýšená dôležitosť konania pre sťažovateľa nebola identifikovaná, čo ústavný súd zohľadnil pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadost'učinenia.

15. K správaniu sťažovateľa ústavný súd uvádza, že tento nereagoval na uznesenie okresného súdu zo 16. augusta 2017, ktorým bol vyzvaný na repliku k vyjadreniu žalovanej, čo on podľa vlastných slov nepovažoval za účelné a hospodárne. Okrem toho okresný súd vyčíta sťažovateľovi, že sa aktívne o vec nezaujímal, čo malo za následok vznik zbytočných priet'ahov v konaní. Podľa názoru ústavného súdu správanie sťažovateľa nebolo objektívnou príčinou, prečo okresný súd nekonal. Nereagovanie na vyjadrenie protistrany bolo právom sťažovateľa, pričom je jeho zodpovednosťou, akým spôsobom si uplatní svoje práva v konaní pred súdom, rátajúc s prípadným neúspechom v spore, pričom aj z nasledujúceho postupu okresného súdu vyplýva, že rozhodnutie o veci samej bolo vydané na podklade vyjadrení obstaraných bezprostredne po podaní žaloby v roku 2017.

16. Zbytočné priet'ahy v konaní spočívali v nečinnosti okresného súdu, ktorý po podaní žaloby 26. júna 2017 realizoval úkony spojené s doručovaním vyjadrení stranám konania a uznesením zo 16. augusta 2017 vyzval sťažovateľa na podanie repliky. Ďalším úkonom vo veci bolo až vyhlásenie rozsudku okresného súdu 10. septembra 2021, ktorý napadla žalovaná odvolaním a ktorý nadobudol právoplatnosť v spojení s rozsudkom odvolacieho súdu 21. apríla 2022. Ústavný súd nezistil, z akého ospravedlniteľného dôvodu okresný súd od vydania uznesenia zo 16. augusta 2017 do rozhodnutia o veci samej 10. septembra 2021 nevykonával vo veci žiadne ďalšie úkony, teda vo veci nekonal 4 roky, pričom vec bola rozhodnutá len na podklade písomných vyjadrení strán konania.

17. Argumentáciu okresného súdu o neprimeranom vysokom nápade vecí, o práceneschopnosti sudcu, resp. okolnostiach súvisiacich s pandémiou COVID-19 nemožno prijať ako dôvod, pre ktorý okresný súd o veci nerozhodol v primeranom čase, ale až po 4 rokoch. Ani tvrdený nezáujem sťažovateľa o stav konania nemôže ospravedlniť toto obdobie nečinnosti. Uvedené okolnosti by bolo možné zvažovať v rámci ojedinelej nečinnosti trvajúcej kratší čas aj s prihliadnutím na predmet konania a jeho význam pre sťažovateľa, avšak v prejednávanej veci je dĺžka nečinnosti neospravedlniteľnou bez ohľadu na spomenuté okolnosti, čo vedie ústavný súd k jednoznačnému záveru o tom, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (výrok 1).

18. Vzhľadom na to, že v spore sťažovateľa okresný súd právoplatne meritórne rozhodol, čím došlo k nastoleniu jeho právnej istoty ústavný súd nevyhovel návrhu prikázať okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov (výrok 4).

V.

Priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

19. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020).

20. V prerokúvanom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd prihliadol na to, že napadnuté konanie pred okresným súdom celkovo trvalo viac ako 4 roky, nečinnosť súdu dosahovala dobu 4 rokov. S ohľadom na bagateľný predmet konania a jeho význam pre sťažovateľa, ako aj na skutočnosť, že vec už bola medzičasom právoplatne meritórne rozhodnutá, prieťahy v konaní zapríčinené nečinnosťou okresného súdu odôvodňujú priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľovi vo výške 200 eur, ktoré je mu okresný súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde povinný zaplatiť do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 2). Zvyšnej časti návrhu sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovel (výrok 4).

VI.

Trovy konania

21. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 384,08 eur. Pri výpočte nároku na náhradu trov konania bol ústavný súd viazaný návrhom sťažovateľa, ktorý si výšku náhrady trov konania uplatnil za dva úkony právnej služby v uvedenej výške.

22. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd, ako aj sťažovateľ vychádzali z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (§ 11 ods. 3). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je vo výške 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je vo výške 10,87 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2021 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti ústavnému súdu), čo spolu činí sumu 384,08 eur.

23. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 3).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. júna 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu